

‘Ik dacht: wie heeft al dat werk gemaakt?’

Vandaag opent de overzichtstentoonstelling *Het leven der dingen* van Jeroen Henneman (80) in Museum Kranenburgh in Bergen. ‘Er kwamen ook allemaal dingen voorbij die ik totaal vergeten was.’ **Kees Krijger**

Voor al onder stadsbewoners schijnt het fenomeen vaak voor te komen. Tijdens een droom ontdek je een deur in je eigen huis, waarachter een ruimte blijkt te zitten. En soms zit even verderop ook een nieuwe ruimte. Kunstenaar Jeroen Henneman heeft zo'n huis. In twee panden aan het Vondelpark zijn de verschillende verdiepingen van hemzelf en zijn vrouw Caroline door trappen, een lift en inge-nieuze doorgangen met elkaar verbonden.

Zijn houtwerkplaats beneden grenst aan de achtertuin. Daar staat een kopie van *De schreeuw*, het monument in het Oosterpark ter nagedachtenis aan zijn goede vriend Theo van Gogh. ‘Iedereen wilde een versie van *De schreeuw*. Ik kon er niet toe komen. Vijf jaar later, toen de schrik en het verdriet een beetje over waren, heb ik een opslag gemaakt. Hij was een bijzondere jongen, maar ook

een ramp. Ik werd door iedereen aangesproken als hij weer eens iets gedaan had. Volgens mij had hij zo iets vergetenbaars als het syndroom van Gilles de la Tourette, dat je plotseling gaat schelden. Hij schreef een heel goed stukje in de krant, maar dan moest hij er iets in zetten dat de essentie van die column verknalde.’

Dubbelzinnig

In de werkplaats staat zijn nieuwste beeld in wording. Met de figuurzaag heeft Henneman een kraan op een lange steel gemaakt. Straks wordt de steel bedekt met een conische vorm van halfdoorzichtig plastic, waardoor het kraantje in de lucht zweeft en water spuit.

Het werk is gebaseerd op een oude schets die hij tegengekomen was. Ook ander werk gaat terug op oude voorbeelden, zoals een zwart reliëf aan de muur dat vol gaatjes zit en aan de achterkant verlicht wordt. Het lijkt een stad met hoge gebouwen, maar je kunt er ook een schip met schoorstenen in zien. Of allebei.

De dubbelzinnigheid van het beeld is een van Hennemans thema's. Hoge gebouwen met zwarte daken laten zich ook omgekeerd zien, als een architectonische constructie met donkere bodems. Een schilderij met een gekanteld wit vlak en even groot een zwart vlak daaronder illustreert volgens Henneman de dictatuur van je hersenen: ‘De witte en zwarte vorm zijn precies even groot toch wil iedereen er drie dimensies in zien, een gekanteld vlak met zijn schaduw.’

We gaan door het grote kruip-door-sluip-doorhuis naar een atelier waar Henneman een aantal werken heeft opgesteld. Sommige gaan binnenkort naar de kunst- en antiekbeurs PAN, andere naar zijn overzichtstentoonstelling in Bergen.

In de overloop naar de volgende etage hangt een collectie werken van andere kunstenaars. ‘Dit zijn mijn helden. Serge Poliakoff, Bruce Nauman, Gino Severini, Juan Gris, Jannis Kounellis, Roy Lichtenstein en Willem van Leusden. Die komen niet in mijn werk voor, maar wel in mijn hoofd.’

We drinken koffie in een ruimte die Henneman zijn archief noemt. Daar vertelt hij over zijn Italiaanse huis, waar hij de afgelopen jaren steeds vaker woont en werkt. ‘Het is er zo stil. Er is zuivere lucht, er zijn geen toeristen.’ Italië is van oudsher geliefd als tweede vaderland voor kunstenaars, natuurlijk ook door de enorme culturele geschiedenis van het land. ‘In dat dorp ben ik maestro. Dichters staan nog hoger aangeschreven, maar wat ik doe vinden ze daar zo bijzonder. In Nederland ben je als kunstenaar toch iemand die rode wijn zuipt en rondneukt. Nou is dat ook zo, maar die Italianen vinden dat niet meer dan normaal. Wil je suiker?’

Machtig avontuur

Door het organiseren van de overzichtstentoonstelling moest Henneman de laatste tijd veel terugkijken naar ouder werk. ‘Ik heb van alles uitgezocht, veel in boeken gekeken, achter de computer gezeten en werk proberen te vinden. Ik dacht: wie is die man die al dat werk heeft gemaakt heeft? Die ken ik helemaal niet. Er kwamen ook allemaal dingen voorbij die ik totaal vergeten was.’

Maar vooral ook de hoeveelheid van het werk verbaasde

→ Onderste rij (vlnr): **Wallpaper, 1998; Maanlicht op de vloer van het atelier, 2021; Oh dear, 1969.** FOTO'S COLLECTIE MUSEUM VOORLINDEN, MICHEL CLAUS / PICTORIGHT 2022

hem. "Er is ook altijd een spanningsboog als ik iets nieuws uitvind. Dan maak ik altijd tien of twaalf dingen en dan komt er weer iets anders." Zo was hij laatst bezig met een aantal werken die gebaseerd waren op een nachtelijke waarneming in het atelier - Henneman werkt veel 's nachts. "Ik had tekeningen gemaakt met stukjes hout op doek. Ik was aan het zoeken, dat zie je ook aan die werken. Je bent dan op avontuur in je eigen huis in je eigen hoofd. Ik vind dat een machtig avontuur. Die houtjes lagen op wit papier in het atelier en op een gegeven moment zag ik dat gekke licht en toen ben ik daarmee verder gegaan."

De vroegste werken op de tentoonstelling stammen uit 1968. In de jaren daarvoor had Henneman, opgegroeid in Haarlem, een blauwe maandag op de Kunstnijverheidsschool in Amsterdam gezeten en op de Rijksnormaalschool in de tuin van het Rijksmuseum. "Maar ik leerde er niks. Ik wilde gewoon weten wat verf is, wat kwasten zijn. Nadenken en interpreteren kon ik allemaal zelf wel. Toen heb drie jaar door Europa gerworven. Alle musea gezien, daar was het nog stil."

Bokswedstrijd

"In Antwerpen was ik plotseling beeldend kunstenaar. Ik tekende vaak als ontspanning. Er kwamen weteens mensen bij me en die vonden het leuk wat ik maakte. Die vroegen of ze iets konden kopen. Dan zei ik bij wijze van spreken 100 gulden en dan zeiden zij lachend: doe maar 25."

"Ik ging naar een bokswedstrijd in het Velodrome, maar ik was laat. De voorrondes van het gala had ik gemist. Binnen rookte iedereen. Het podium was hoog. Het was een soort lichtbak met een kegel licht erboven, zoals je ook wel in de bioscoop ziet boven je hoofd. Dat vond ik zo mooi en de volgende dagen heb ik dat met papier in reliëf nage-

knipt, in een ondiepe kast." Henneman verkocht het werk dit keer zonder afdingen, want hij wist dat iets had gemaakt dat nog niet bestond in de beeldende kunst. "En ik had toen alles al gezien."

Later bedacht Henneman om tekeningen driedimensionaal uit te voeren. De lijnen staan rechtop, de ruimte werd de drager in plaats van het papier. Het werd een soort handelsmerk en hij maakte ook veel portretten volgens dit principe.

De kus

Ook werken in de openbare ruimte zijn vaak staande tekeningen, zoals *Het wiel* op het dak van het belastingkantoor langs de A10 en *De kus* in de Bijlmer. Het gaat ook vaak mis met zulke beelden, constateert Henneman tot zijn spijt.

Zo klopte de verlichting in *Het wiel* niet meer en *De kus* heeft Henneman zelfs uit zijn oeuvre geschrapt. Twee jaar geleden kreeg het werk nog een nieuwe plek bij het Anton de Komplein in Zuidoost, nadat het een paar jaar eerder van de oorspronkelijke locatie was verwijderd. "Wat ze met *De kus* hebben geflikt is schandalig. Ze hebben het beeld een meter in de grond gegraven omdat ze dat mooi vonden. Het ziet er niet uit en er zit een kiezelperkje omheen. Volkomen flauwekul. Waarom doen ze het niet zoals ik het heb gemaakt?"

De kus stond oorspronkelijk op een betonnen plaat. "Iemand bij de gemeente vond het bijlkaar mooier als hij uit de grond komt en dan gaan ze dat gewoon doen. Nu is hij plomp." Hij laat een oude foto zien. "Kijk hier komt hij haaks uit de grond, dat is veel eleganter. Het is allemaal heel liefdeloos gedaan. Nee, dat ding is vernield."

Erg tevreden is Henneman over zijn portret van koningin Beatrix. Door zijn methode met staande tekeningen

→ Bovenste rij vlnr: **Daken, 2006; Titanic 2.0, 2022; Koningin Beatrix, 2000.** FOTO PARTICULIERE COLLECTIE / PICTORIGHT 2022

→ Onder: **Jeroen Henneman in zijn atelier.** FOTO MICHEL CLAUS

'Ik wilde weten wat verf is, wat kwasten zijn. Nadenken en interpreteren kon ik zelf wel'

mooten de contourlijnen van een gezicht met elkaar verbonden worden. Een oog kan niet zweven. "Bij Beatrix was het een enorm gezoek naar de juiste lijnen." Uiteindelijk bedacht hij een haarlok waar oog en wenkbrauw aan verbonden zijn. Het detail moest haar even voorgelegd worden. "Maar ze vond het goed en dat lokje heeft dat portret iconisch gemaakt."

Jeroen Henneman: Het leven der dingen, Museum Kranenburg, Bergen, 13 november t/m 10 april 2023.